

Pyöräilymatkailun mahdollisuudet Lapissa

Pyöräily päällystetyillä teillä

JATTA NOUSIAINEN

1 Selvityksen taustaa

Matkailun merkitys ja vaikutus Lapissa on suuri ja sen kokonaisvaltainen kehittäminen tarvitsee taustalle useita eri toimijatahoja. Sesonkiluontoisen matkailun ulottaminen ympärivuotiseksi toiminnaksi vaatii uusia tuotteita ja innovaatioita. Yksi jatkuvasti suosittu kasvattavista matkailun muodoista maailmalla on pyöräilymatkailu. Pyöräilymatkailu vastaa moniin Lapissakin tärkeiksi koettuihin matkailun teemoihin kuten kestäväyyteen ja kesäsesongin vilkastuttamiseen.

Tässä selvityksessä tarkastellaan päällystetyillä teillä tapahtuvan pyöräilymatkailun mahdollisuuksia Lapissa.

Selvitys on tehty Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen (ELY-keskus) liikenne- ja infrastruktuuri -vastualueen liikennejärjestelmä ja suunnittelu -yksikön toimeksiannosta.

Selvityksen ulkopuolelle on rajattu maastopyöräily sekä pyöräily sora- ja metsäautoteillä. Lähtökohdaksi on otettu kolmen erilaisen pyöräilysegmentin tarpeet: maantiepyöräilyn, retkipyöräilyn ja tutustumispyöräilyn. Näiden segmenttien sisälle mahtuu useita eri alalajeja, joita ei ole erikseen käsitelty. Pyöräilymatkailun kehittäminen on kuitenkin pääsääntöisesti kiinni samoista osa-alueista, jotka

palvelevat lähes kaikkia pyöräilyn alalajeja. Vaikka pääasiallisena tarkastelun kohteena ovatkin päällystetyt tiet, voi sorapäällyste tulla joiltakin osin kysymykseen esimerkiksi retki- ja tutustumispyöräilyssä.

Selvitystä tehdessä pyöräilyyn liittyvää tietoa on kerätty harrastajilta ja internetin keskustelufoorumeilta. Tällä tavalla selvityksessä on pyritty huomioimaan harrastajien mielipiteet, jotka ovat olleet merkityksellisiä selvityksen onnistumisen kannalta. Sivuston www.fillarifoorumi.fi keskustelufoorumi on toiminut tiedonkeruun välineenä. Reilun kahden kuukauden aikana viestiketju on lähes 60 viestin mittainen ja aihetta on käyty lukemassa yli 4000 kertaa. Foorumilla on kyselty harrastajien mielipiteitä Lapista pyöräilykohteena. Samalla on saatu tietoa eri pyöräilylajeista kuten maantie- ja retkipyöräilystä ja niiden vaatimuksista pyöräilymatkailua ajatellen.

Pyöräilymatkailun kehittämiseen liittyvissä kysymyksissä on oltu yhteydessä Lapin alueellisiin matkailuorganisaatioihin. Vastauksia on saatu Sallasta ja Saariselältä. Lisäksi on otettu yhteyttä Ahvenanmaalle, missä pyöräily on hyvin tuoteistettu ja suosittua matkailijoiden keskuudessa. Tätä kautta on saatu näkökulmaa siihen, millaisia asioita kyseisillä alueilla on huomioitu pyörämatkailua kehitettäessä. Lisäksi kiinnostavaa on ollut asiakkaiden antama palaute siitä, millaiset ratkaisut ovat toimivia ja missä on kehitettävää pyöräilyä ajatellen.

Tämä selvitys koostuu pyöräilyyn liittyvästä taustatiedosta, pyöräilyn merkityksestä ulkomailla ja Suomessa sekä pyöräilyn mahdollisuuksista Lapissa. Uusien pyöräreittien kehittämistä varten raporttiin on myös koottu tietoa siitä, mitä asioita kehittämistyössä tulisi huomioida.

2 Pyöräily matkailutuotteena

Pyöräilyllä tulee mitä todennäköisimmin olemaan jatkossa entistä suurempi rooli matkailussa. Tästä hyvänä esimerkkinä on se, että huhtikuussa 2011 EU:n tasolla säädetyn asetuksen mukaan myös pyörällä tehdyt matkat otetaan huomioon matkailutilastoinnissa. Tämä on osoitus pyöräilyn arvostuksen kasvusta ja siitä, että pyöräilyn merkitys matkailullisesti lisääntyy tulevaisuudessa. Näin ollen on perusteltua kehittää pyöräilymatkailun mahdollisuuksia myös Lapissa. Nämä mahdollisuudet ovat hyvin moninaiset, pyöräilymatkailutuotteet voivat vaihdella tunnin mittaisista tuotteista usean päivän retkiin. Tärkeintä on löytää kunkin alueen vahvuudet ja kehittää niiden pohjalta tuotteita tiettyjen kohderyhmien mukaisesti.

Vihreisiin arvoihin ja kestävään matkailuun kiinnitetään yhä enemmän huomiota. Paikallisuus, saasteettomuus ja muut ympäristön kestävyysvaikutukset vaikuttavat tekijät on huomioitava entistä paremmin matkailutuotteita suunniteltaessa. Pyöräily on yksi osa-alue, joka vastaa näihin haasteisiin.

Lapin liiton laatiman Lapin matkailustrategian 2011-2014 visiona on, että Lappi tulee olemaan Euroopan johtava kestävä luonto- ja elämysmatkailun kohde vuoteen 2020 mennessä. Vaikka strategiassa ei pyöräilyä erikseen mainitakaan, on pyöräilymatkailun kehittämällä myös omat vaikutuksensa alueen matkailuvetovoimaan ja kestävyysvaikutuksiin. Suomen matkailustrategiassa vuoteen 2020 & Toimenpideohjelmassa vuosille 2007-2013 puolestaan todetaan, että olemassa olevia pyörämatkailureittejä tullaan kehittämään edelleen, niiden ylläpitoon kiinnitetään huomiota sekä turvataan riittävä palveluverustus.

Matkailutuotteena pyöräily jakaantuu moniin eri lajeihin ja palvelee näin useita eri asiakasryhmiä. Maantie- ja retkipyöräily ovat tällä hetkellä matkailullisesti suosituimpia, mutta myös yhden päivän pyöräajelut kohteessa kasvatavat jatkuvasti suosiotaan. Pyöräilymatkailun kehittämisessä onkin ensiarvoisen tärkeää huomioida kohderyhmä, jotta saataisiin aikaan hyviä, kutakin kohderyhmää palvelevia pyöräilymatkailutuotteita.

2.1 Pyöräilylajeja

2.1.1 Maantiepyöräily

Maantiepyöräily on pyöräilyä kevytrakenteisella pyörällä. Harrastajilleen laji on ennen kaikkea kuntoiluun, mutta maantiepyöräily tunnetaan yleisesti myös kilpapyöräilyä.

Kevytrakenteinen ja kapearenkainen pyörä soveltuu nopeaan ajoon, mutta ei tavaroiden kuljetukseen.

Matkailullisesti maantiepyöräily on suosittua Euroopassa, jossa pyöräilijät tekevät tukikohdasta käsin erilaisia päivämatkoja. Useamman päivän retket vaativat tavaroiden kuljetuksen autolla. Maantiepyöräilyyn soveltuvat reitit ovat parhaimmillaan yhdestä kohteesta lähteviä ympyräreittejä, joiden pituus vaihtelee muutamasta kymmenestä kilometristä pariin sataan kilometriin.

2.1.2 Retkipyöräily

Retkipyöräily on maantiepyöräilyä tutumpi pyöräilylaji. Nimensä mukaan kyseessä on laji, joka mahdollistaa varusteiden kuljetuksen pyörällä. Ideana on tehdä lyhyitä tai pidempiä pyörämatkoja teltoa, ruoanlaittovälineitä ja muita tarvittavia varusteita mukana kuljettaen. Päivämatkojen pituus vaihtelee noin 40 kilometristä sataan, maksimissaan noin 200 kilometriin. Pyörä poikkeaa ominaisuuksiltaan maantiepyörästä, joten myös reitit voivat olla erilaisia. Retkipyöräilyssä keskinopeus on maantiepyöräilyä hitaampi ja keskimääräinen päivämatka lyhyempi.

Retkipyöräily sisältää useita erilaisia vaihtoehtoja toteuttaa pyöräretkiä. Osa retkipyöräilijöistä viiheyttä matkalla jopa useita kuukausia, joillakin matkankesto kestää viikon ja joillakin vain pari päivää. Tuotteistamisessa ja kehittämisessä tämä on hyvä huomioida. Voisi ajatella, että kuukausien mittaiset pyöräretket ovat omatoimimatkkoja ja tällöin pyöräretken lisäksi matkan tarkoituksena saattaa olla jonkin tietyn kohteen saavuttaminen tai muuten itsensä ylittäminen. Tällaisia matkoja suunnitellaan ja valmistellaan usein kauan. Retkipyöräilyä voidaan harrastaa myös perheen kesken, jolloin ajettavat päivämatkat ovat lyhyempiä ja retken kesto muutamia päiviä. Matkakohde näiden kahden ääripään välillä voi vaihdella huomattavasti. Vaikka tämä selvitys käsittelee pyöräilyä päälystetyillä teillä, retkipyöräilyä voidaan harjoittaa myös sorateilla. Hankaluutena on kuitenkin mahdolliset routavauriot tai muut tien kuntoon suhteellisen nopeasti vaikuttavat seikat. Tällaisissa tilanteissa ajantasaisen tiedon saaminen voi olla hankalaa tai lähes mahdotonta.

2.1.3 Tutustumispyöräily

Kolmantena pyöräilyn muotona voi pitää erilaisia päiväretkiä ja tutustumispyöräilyä, joiden tarkoituksena on tutustua matkakohdeeseen ja lähialueeseen. Tutustumis-

pyöräilyn tuotteistamisen ehtona on pyörävuokraamo, sillä karavaanareita lukuun ottamatta matkailijat tuskin kuljettavat omia pyöriä mukanaan. Pyöräilyn sujuvuuteen ja mukavuuteen vaikuttaa puolestaan kohteen hyvät ja pyöräilyn huomioivat liikennejärjestelyt. Kulkeminen paikasta toiseen tulisi olla miellyttävää, turvallista ja vaivatonta.

2.2 Pyöräilykulttuuri ulkomailla

Euroopassa pyöräilyllä on vahva rooli liikennesuunnittelussa. Siinä missä Suomen heikkoutena nähdään pyöräilijöiden rinnastaminen jalankulkijoihin, ulkomailla vahvuutena on näiden kahden liikkumismuodon erottaminen toisistaan. Näin ollen Euroopan pyöräilyn edelläkävijäkaupungeissa muun muassa Belgiassa, Hollannissa ja Tanskassa pyöräilijöillä on omat kulkuväylänsä. Voisi ajatella, että pyöräilyn suosio lähtee sujuvasta jokapäiväisestä pyöräilystä. Joustava liikenne ja mukavat pyöräilykokemukset ovat osaltaan lisäämässä pyöräilymatkailun suosiota.

Pyöräilymatkailu on usein suosittua niillä alueilla, joissa pyöräilyn vaivattomuuteen ja turvallisuuteen on muutenkin kiinnitetty huomiota. Liikennesuunnittelu siten, että pyörällä pääsee suoraan ja autolla joutuu hieman kiertämään, helpottaa arkipäivän elämää ja samalla nostattaa kiinnostusta pyöräilyä kohtaan. Pyöräilymatkailun kohdemaina Belgia, Saksa, Ranska, Espanja, Sveitsi, Tanska, Ranska, Espanja, Iso-Britannia ja Hollanti ovat suosittuja. Suosio perustuu hyvin pitkälle hyvin suunniteltuun ja sujuvaan liikkumiseen, turvallisuuteen, riittävään opastukseen ja karttamerkintöihin. Jotta pyöräily voi olla suosittua, tulee sen olla myös helppoa ja sujuvaa. Kyseiset maat ovat myös tärkeitä pyöräilyn lähtömaita. Suomea ajatellen saksankielinen Eurooppa, Alankomaat, Ranska, Italia, Venäjä ja Viro ovat potentiaalisia pyöräilymatkailutuotteisiin suuntautuneita lähtömaita.

Pyöräilyn suosion edellytyksenä on laaja ja muunneltavissa oleva reittiverkosto. Euroopassa pyöräilyn suosioon vaikuttaa huomattavasti myös palveluinfrastruktuuri. Eurooppalaisia pyöräily sivustoja selailemalla huomaa helposti pyöräilykulttuurissa vallitsevan eron Suomen ja Euroopan pyöräilymaiden välillä. Sivuilla reittikuvaukset kohteineen, kartat opasteineen ja välietappeineen aukeavat muutamalla hiiren painalluksella. Informaatio on selkeää ja helposti ymmärrettävää. Esimerkiksi Belgian pohjoisosassa on laaja ja kattava pyöräilyreittien verkosto, jossa matkailija pärjää hyvin opasteita seuraamalla. Reitit on mahdollista siirtää GPS-laitteeseen, jolloin säästyään turhalta karttojen levittämiseltä. Sekä Belgiassa että Hollannissa on käytössä risteysnumeroitijärjestelmä, joka auttaa lenkkien suunnittelussa ja samalla vähentää kartanlukua lenkillä. Jokaisessa numeroidussa risteyksessä on kartta, risteuksen numero ja opasteet seuraaviin risteyskohtiin. Kyseiset numerot löy-

tyvät myös alueiden pyöräilykartoista ja internetin reittisuunnittelusivustoilta. Pyöräilijä voi halutessaan kirjoittaa risteysten numerot ylös ennen lenkkiä ja kiinnittää lapun pyörän ohjaustankoon. Hollannin pyöräilyn kehityksestä kertoo myös se, että maassa on lähes jokaisella rautatieasemalla pyörävuokraamo.

Edellä mainittujen pyöräilymaiden vahvuuksiin kuuluu ehdottomasti erinomaiset pyörätiet. Jopa luonnon keskelle pääsee pyöräteitä pitkin, sillä metsiin on rakennettu pyöräteitä, peltojen pientareilla voi poljeskella metrin levyisellä päällysteellä ja taajamissa pyöräteillä, joilla on myös omat liikennevalot pyöräilijöille. Valmiit ja hyvin opastetut pyöräreitit edesauttavat pyöräilyn harrastamista ja pyöräilymatkailua.

Monissa maissa pyöräireittejä on jaoteltu eri luokkiin niiden ominaisuuksien ja kunnan mukaan. Pyöräilymaissa on kiinnitetty paljon huomiota myös huoltomahdollisuuksiin. Muun muassa Hollannissa on käytössä reittien varrella olevat lukolliset laatikot, joihin matkailija voi hakea pantillisen avaimen. Laatikosta löytyy pyörän huoltoon ja korjaamiseen tarvittavat ensiapuvälineet. Tämän käyttöönotto olisi Lapissakin tarpeellista, sillä välimatkat ovat pitkiä ja huoltomahdollisuudet heikompia kuin tiheästi asutetuilla alueilla.

Pyöräilymaissa palvelurakenne on pyöräilyn suosion yksi edellytyksistä. Ajankohtainen informaatio vierailu- ja majoituskohteista helpottaa retken suunnittelua. Myös huoltomahdollisuuksien on oltava hyvät. Toisaalta vahvoissa pyöräilymaissa asutus on huomattavasti tiheämpää kuin Lapissa, joten Lapin suhteen samanlaiseen palvelutasoon ei voida edes pyrkiä. Näin ollen on järkevämpää keskittyä Lapin erilaisuuteen ja vahvuuksiin, mutta samalla tulee kuitenkin turvata riittävä palvelutaso, jotta alueella pyöräily olisi mahdollista.

2.3 Pyöräily Suomessa

Suomessa on yhteensä 72 entisen Tiehallinnon merkitsemää valtakunnallista pyöräilyreittiä. Valtakunnalliset reitit on merkitty maastoon ruskeapohjaisilla merkeillä ja numeroilla, mutta opasteet ovat kuitenkin vanhentuneita ja puutteellisia heikon ylläpidon seurauksena. Olemassaolevat reitit kulkevat kaupunki- ja taajamaympäristöissä kulttuuri- ja luonnonmaisemia sivuten ja erilaiset nähtävyydet sijoittuvat reittien varrelle. Pyöräilyreitistö on pituudeltaan yli 20 000 kilometriä, joten eripituisten reittien suunnittelu on pyöräilijälle mahdollista. Pyöräily GT-kartoista löytyy reittikartat, mutta sanallisia reittikuvauksia ei kaikista valtakunnallisista reiteistä ole kuitenkaan tehty. Valtakunnallisiin reitteihin kuuluu seitsemän reittiä, joista on laadittu fillarioppaat. Nämä oppaat sisältävät valmiit reittikuvaukset karttoineen, majoitusvaihtoehtoineen ja ruokapalveluineen. Palveluiden lisäksi oppaasta löytyy tietoa pyöräilyn huoltomahdollisuuksista ja reitin varrelle sijoittuvista näh-

tävyyksistä. Nämä seitsemän pitkää pyörämatkailureittiä ovat Turun saaristoreitti, Kuninkaantie, Härkätieta itään, Länsirannikon reitti, Keski-Suomen reitti, Via Finlandia ja Suur-Saimaan kierros.

Valtakunnallisten, alueellisten ja paikallisten pyörämatkailureittien lisäksi Suomessa kulkee kaksi EuroVelo-reittiä, joiden kehitys on parhaillaan käynnissä. EuroVelo -projektia hallinnoi European Cyclists' Federation (ECF) ja tarkoituksena on kehittää pitkänmatkan reitistö, joka kattaa koko Euroopan. EuroVelo -reitit ovat Euroopan laajuisia suosittuja pyörämatkailureittejä. Suomessa nämä reitit kulkevat valtakunnallisia pyöräilyreittejä pitkin, mutta niitä ei ole vielä erikseen merkitty omilla kylteillä. Reitti 10 kiertää Suomenlahden ja Pohjanlahden rannikkoja. Toinen keskeneräinen reitti on numero 11, Itä-Euroopan reitti, joka kulkee Suomen halki Karigasniemeltä Helsinkiin.

Suomen suosituimpiin pyöräilyalueisiin kuuluu Turun saariston ja Ahvenanmaan lisäksi koko eteläinen Suomi. Pääkaupunkiseutu ympärystuntineen tarjoaa etenkin maantiepyöräilijälle kilometreittäin päällystettyjä maalaisteitä taukopaikkoineen. Pyöräilyfoorumilta saadun tiedon perusteella kolmi- ja etenkin nelinumeroiset päällystetyt tiet soveltuvat parhaiten maantiepyöräilyyn, sillä liikenne on vähäisempää ja maisemat usein vaihtelevampia. Retkipyöräilyyn puolestaan soveltuu hieman isommatkin tiet palveluiden ja käyntikohteiden läheisyyden vuoksi.

Kaikien kaikkiaan Suomessa on viime aikoina alettu enenevässä määrin kiinnittää huomiota pyöräilyyn. Eri-laiset hankkeet kaupunkien pyöräilysujuvuuden parantamiseksi ovat hyvä osoitus tästä. Valtakunnallisesti on laadittu liikenne- ja viestintäministeriön toimesta vuoteen 2020 tähtäävä kävelyn ja pyöräilyn strategia. Strategian avulla pyritään lisäämään kävelyn ja pyöräilyn osuutta nykyisestä 32 prosentista 35-38 prosenttiin. Vaikka strategioilla pyritäänkin pääasiassa vaikuttamaan kulkutapaosuuksien lisääntymiseen kevyen liikenteen osalta, kaupunkisuunnitteluun ja sitä kautta arkipyöräilyn sujuvuuteen, sillä on myös matkailullista merkitystä. Miellyttävät pyöräilykokemukset ovat edesauttamassa kiinnostuksen lisääntymisessä pyöräilymatkailuun ja toisaalta hyvät liikennejärjestelyt palvelevat jo kohteessa olevia matkailijoita. Joitakin poikkeuksia lukuun ottamatta maissa, joissa kevyenliikenteen ja etenkin pyöräilyn kulkutapaosuudet ovat Suomea suuremmat, myös pyöräilymatkailu on suositumpaa.

Pyöräilymatkailusta Suomessa löytyy suhteellisen vähän tietoa, joten sen voidaan olettaa olevan vielä vahvasti kehitysvaiheessa. Ahvenanmaa on kuitenkin alue, jossa pyöräilymatkailun kehittämisessä ollaan suhteellisen pitkällä. Pyöräilyä kehitettäessä on ensimmäisenä kiinnitetty huomiota teiden kunnossapitoon, levähdys- ja pysäköintialueisiin ja erillisten pyöräteiden rakentamiseen. Siirtymiseen saarelta toiselle on perustettu erityi-

siä pyörälauttoja, jotka takaavat vaivattoman liikkumisen alueella. Asiakkaiden antaman palautteen perusteella pyöräilijät ovat tyytyväisiä hyvin viitoitettuihin reitteihin, vaihtelevaan luontoon, lauttajärjestelmään ja siihen, että yöpymispaikat sijaitsevat teiden lähistöllä. Ahvenanmaalla kaikki pyörätiet ovat päällystettyjä, pientareet leveitä ja tien reunat siistittyjä.

2.4 Pyöräily Lapissa

Matkailun ja pyöräilyn yhtymäkohdista on laadittu erilaisia selvityksiä ja strategioita. Näiden julkaisujen perusteella Lappi on vielä hyvinkin tuntematonta ja tuotteistamatonta pyöräilyseutua. Matkailun edistämiskeskukseen laatimassa pyöräilymatkailun kehittämissstrategiassa 2009-2013 Lappia ei mainita lainkaan. Pyöräilyn odotetaan kuitenkin kasvavan jatkuvasti, joten voisi olettaa sen kasvavan myös pohjoisilla leveyksillä. Toisaalta Lapin matkailustrategiassa ei ole myöskään mainittu pyöräilyä. Kesämatkailun ja kestäväen matkailun potentiaalisena tuotteena pyöräily on kuitenkin erittäin hyvä vaihtoehto ja kehittämisen kohde.

Lapissa on tällä hetkellä useita erilaisia pyöräilyreittejä, mutta niiden tuotteistamiseen ei ole panostettu. Reittejä löytää erilaisilta internetsivuilta, mutta tarkempia kuvauksia reittien kunnosta ja reitin varrella olevista palveluista ei ole. Myöskään karttoja ei ole saatavilla. Alueella ei ole panostettu päällystetyillä teillä tapahtuvaan pyöräilymatkailuun muutamia pyöränvuokrauspisteitä lukuun ottamatta.

2.4.1 Paikallisten matkailutoimijoiden näkemyksiä

Tätä selvitystä tehdessä on pyritty keräämään pyöräilymatkailuun liittyviä mielipiteitä Lapin matkailun alueorganisaatioilta. Lähinnä kiinnostavia kysymyksiä ovat pyörämatkailun nykytilanne ja tulevaisuuden mahdollisuudet. Matkailun ammattilaisilta olisi erittäin hyödyllistä saada tietoa siitä, minkälaisena he näkevät päällystetyillä teillä tapahtuvan pyöräilyn kehittämisen, onko kehittämiselle edellytyksiä vai tulisiko mieluummin keskittyä johonkin muuhun.

Sähköpostikyselyjä lähetettiin matkailun alueorganisaatioille yhteensä kahdeksan, vastauksia saatiin kaksi. Tämän perusteella voidaan olettaa, että maasto- ja alamäkipyöräilyä lukuun ottamatta pyöräily ei ole vielä ainkaan tärkeimmässä roolissa alueiden matkailun kehittämisessä. Muuten selvityksessä ilmenneiden mielipiteiden mukaan pyöräilyä ei koeta Lapissa kovin kiinnostavaksi kehittämiskohteeksi sen vuoksi, että iso osa pyöräilijöistä on omatoimipyöräilijöitä, jotka jättävät alueelle suhteellisen vähän euroja verrattuna muuhun matkailuun.

Saadut vastaukset tukevat nykytilanteen osalta hyvin internetsivuja selaamalla saatua mielikuvaa. Saariselän alueella pyöräilevät ovat yleensä tulossa tai menossa

Norjaan, mutta tarkkoja lukuja pyöräilijöiden määristä ei ole. Maastopyöräily on paremmin tuoteistettua ja reiteistä löytyy karttoja. Maantiellä tapahtuvaan pyöräilyyn olisi maisemien puolesta hyvät edellytykset, mutta tuotteistaminen on jäänyt lähinnä pyörän vuokrauksen tasolle.

Sallassa puolestaan päällystetyillä teillä tapahtuvaan pyöräilyyn ja sen mahdollisuuksiin on kiinnitetty edellistä enemmän huomiota. Keskustelu pyöräilymatkailusta kesämatkailun vilkastuttamiseksi on alkanut ja kesällä 2011 alueella on tarkoitus testata erilaisia uusia pyöräilymatkailutuotteita. Sallan kunnan internetsivuilla on esillä 130 km pitkä reitti, joka kulkee Oulangasta Sallan kautta Savukoskelle. Suunnitteilla on myös ympyräreitti Salla – Joutsijärvi – Kuusamo – Salla. Kesän 2011 projektina on muun muassa päällystetyistä ja sorateistä koostuvien pyöräreittien erottelu toisistaan Sallan matkailusivustolla. Reittikuvauksia pyritään parantamaan ja pyöräien vuokraustoimintaa laajentamaan. Pyöräilytapahtuma Itä-Lapin kierros järjestetään tänä kesänä toista kertaa. Ilmapiiri pyöräilymatkailun kehittämiseksi on suotuisa ja aiheeseen on alueella perehdytty jo muuta Lappia enemmän.

2.4.2 Harrastajien mielipiteet ja reittiehdotukset

Maantiepyöräilyn harrastajien mielipiteitä on tähän selvitykseen kerätty aktiivipyöräilijöiden kanssa käytyjen keskustelujen ja pyöräilyfoorumien kautta. Hyvänä tietolähteenä on ollut Fillari-lehden keskustelufoorumi, jossa harrastajilta on kyselty näkemyksiä Lapin maantiepyöräilymatkailun mahdollisuuksista. Samoin keskustelijat ovat voineet kertoa omista reittiehdotuksistaan ja kokemuksistaan.

Harrastajien ehdottamia pyöräreittejä Lapissa ovat:

- Inarista Karigasniemelle ja siitä Tenojoen vartta Utsjoelle ja Nuorgamiin
- Viimeiset noin 100km Kilpisjärvelle
- Hetta – Vuontisjärvi – Peltovuoma – Jerisjärvi
- Kaamanen – Näätämo
- Sirkka – Inari (Pokan tie siitä mistä päällyste alkaa)
- Inari – Raja-Jooseppi
- Kittilä – Sodankylä (tie 80) paikoitellen
- Tie 952 Sodankylään päin
- Alakitisentie 4-tieltä Luostolle ja Pyhälle
- Ivalo – Kaamanen
- Karigasniemi – Utsjoki – Nuorgam
- Palojoensuu – Kilpisjärvi
- Kittilän lentokentältä Levi – Äkäslompolo – Pallas – Olos (maantiepyöräilykohde)
- Hyvää kestopäällystettyä ja kunnon palvelut, kesäaikaan rauhalliset tiet
- Posiolta Rovaniemelle Kemijoen vartta
- Maisemallisesti hieno (Posion Livojärvi)

- Kemijärvi – Luosto – Kittilä – Ylläs – Pello – Sinettä – Tornio
- Levi – Jerisjärvi ympäri tietä 940
- Sodankylä – Kittilä tietä 80
- Luostolta Alakitisentietä Sodankylään ja Kittilään
- Rovaniemen – Oikarainen ympyräreitti
- Vikajärvi – Napapiiri osuus 4-tiellä (pientareet olemattomat)

Pyhältä mahdollisia maantiepyöräilyyn soveltuvia reittejä:

- Pyhä – Pelkosenniemi – Vuostimo – Pyhä n. 60 km
- Pyhä – Luosto – Torvinen – Aska – Alakitisentie – Luosto – Pyhä n. 75 km
- Pyhä – Alakitisentie – Sodankylä – Itäpuolta Pelkosenniemelle – Pyhä n. 135 km

Näiden reittiehdotusten lisäksi harrastajilta kerätyn tiedon perusteella Lapissa voi pyöräillä lähes missä tahansa. Monet pyörämatkat suuntautuvat etelästä pohjoiseen tai toisinpäin, mutta yhtä ainoaa reittiä näihin matkoihin ei ole. Pyöräilijän mielenkiinnon mukaan matkan Lapin eteläosasta aina Pohjois-Norjaan asti voi tehdä useita eri reittejä pitkin. Valtatie 4 Rovaniemeltä Inarin kautta Utsjoelle on vain yksi vaihtoehto muiden joukossa.

Pyöräilykohteena Lapista on mielipiteitä lähes yhtä paljon kuin pyöräilijöitäkin. Lapin heikkouksiin luetellaan ilmasto, tuuli, pitkät etäisyydet, palveluiden vähyys, huonokuntoiset ja kapeat tiet sekä huoltomahdollisuuksien puute tai niiden etäisyys toisistaan. Myöskin sesongin lyhyys, kallis hintataso ja hyttysten määrä epäilyttävät joitakin harrastajia. Pitkät etäisyydet palveluiden välillä aiheuttavat ongelmia lähinnä juoma- ja ruokahuoltoon. Hyvin monissa mielipiteissä tulee esille se, että Lapissa kannattaisi enemmän panostaa maastopyöräilyyn sallimalla pyöräily esimerkiksi kansallispuistoissa. Muutamissa kommentteissa on myös ehdotettu pyöräilypalveluksen laajentamista päällystettyjen teiden lisäksi sorateille. Soratiet tarjoaisivat harrastajien mukaan etenkin ulkomaisille eksoottisia pyöräilykokemuksia. Näin myös mahdolliset laavut ja muut metsissä olevat leiripaikat olisivat paremmin hyödynnettävissä.

Monet pyöräilyn harrastajat näkevät Lapissa useita myönteisiä puolia, joiden hyödyntäminen olisi myös kilpailuetu muihin pyöräilymaihin verrattuna. Lapissa pyöräilijöiden kokemuksia lukiessa huomaa selvästi, että kyse on tietynlaisesta asenteesta. Ihminen, joka lähtee Lappiin, hakee retkeltään kauniita maisemia ja rauhallisuutta. Retken päätarkoituksena eivät ole palvelut ja nähtävyydet. Palveluiden välillä olevat pitkätkin välimatkat eivät ole ongelma, kun ne tietää etukäteen ja niihin osaa varautua. Harrastajien mieleistä Lapin hiljaisuus, ruuhkattomuus ja rauhallisuus ovat ehdoton vahvuus. Virtaava vesi on yleensä juomakelpoista Lapissa, joten vesitankkaus on-

nistuu suoraan luonnosta. Veden lisäksi vapaa leiriytyminen ja erämainen tunnelma päällystetyilläkin teillä ovat täysin poikkeavia Keski- ja Etelä-Eurooppaan verrattuna, joissa pyöräily perustuu pitkälle palvelurakenteeseen. Muutenkin hiljainen liikenne, kaunis luonto ja maisemat ovat positiivisia ominaisuuksia. Kesällä ainakin majoituksen hintataso on suhteellisen edullinen. Erään vastaajan mukaan Lapissa olevat päällystetyt tiet ovat pääasiassa hyvin pyörällä ajettavia lukuun ottamatta ruuhkaisimpia teitä. Voisi ajatella, että minkä tahansa tieosuuden parantaminen auttaa pyöräilyn harrastamista ja avaa edelleen monia uusia reittimahdollisuuksia. Toisaalta tarkoitetaanko parantamisella tässä tien päällystämistä vai muuta tien kunnan parantamista, jää epäselväksi.

Vilkkaan pyöräilykulttuurin ja –matkailun edellytyksenä on kattava tieverkosto. Lapissa joet asettavat tietyiltä osain haasteita pyöräilyverkoston kehittämiseksi. Ympyräreitit joen läheisyydessä ovat riippuvaisia silloista, pyöräilijällä ei välttämättä ole muuta mahdollisuutta kuin ajaa jokea ensin toiseen suuntaan ja palata toista rantaan takaisin. Tämän vuoksi eri pituisten reittien tekeminen

jokien varsille on vaikeata. Toisaalta Lappi on myös suhteellisen laaja alue ja koko maakunnan kattavaa reitistöä ei ole välttämättä heti järkevää lähteä rakentamaan. Sen sijaan kannattaa keskittyä alueille, joissa matkailupalvelut ja kulkuyhteydet lentokenttineen ovat valmiiksi olemassa. Tällaisia kohteita Lapissa ovat Rovaniemen lisäksi muun muassa Kittilän ja Enontekiön kunnat ympäristöineen sekä Ivalo. Levin ja Ylläksen ympäristö on talven sesongin vuoksi hyvin tuoteistettua ja peruspalvelut ovat kunnossa. Myöskin reittivaihtoehtoja löytyy useita. Hyvänä pyöräilyalueena nähdään myös Pellon, Tornion ja Rovaniemen muodostama kolmio vilkkaimpia teitä vältellen.

Maantiepyöräilyä ajatellen useilta harrastajilta on tulleet ehdotuksia erilaisten tapahtumien järjestämisestä. Vetovoimaisen pyöräilytapahtuman avulla ihmisten tietoisuutta alueesta voidaan hyvin lisätä. Tuoteistamisen kannalta tapahtuma olisi selkeä ja rajattu. Reitti, kuljetukset, huolto, ruokailut ja muut tapahtumaan liittyvät palvelut olisivat ennalta tiedossa ja niiden kehittäminen olisi näin ollen perusteltua ja myös helpompaa, sillä kohderyhmä ja tapahtuman ajankohta ovat valmiiksi selvillä.

3 Pyöräilyn asettamat vaatimukset reiteille

Eri pyöräilylajit asettavat reiteille erilaisia vaatimuksia. Selvitystä tehdessä tietoa on kerätty useilta keskustelufoorumeilta, keskusteluista harrastajien kanssa ja monilta koti- ja ulkomaisilta pyöräily sivustoilta. Myös alueelliset kehittämissuunnitelmat, pyöräilyn kehittämiseen liittyvät seminaariohjelmat ja muu materiaali ovat auttaneet näiden vaatimusten keräämisessä.

Matkailun edistämiskeskuksen Outdoor Finland (OF) -ohjelma on Matkailun edistämiskeskuksen, Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän ja Matkailun teemaryhmän aloittama kesäaktiviteettien kehittämissuunnitelma. OF-hankkeen, Pyöräilykuntien verkosto ry:n, pyöräilyn asiantuntijoiden, yrittäjien ja muiden tahojen kanssa on laadittu pyöräilysuositukset, jotka on tarkoitettu kansainvälisille markkinoille suunnatuille tuotteille. Nämä laaditut ohjeet soveltuvat hyvin myös tähän selvitykseen. Seuraavassa on lueteltu omatoimiseen pyöräilyyn liittyvät tuotekohtaiset vaatimukset ja suositukset, jotka palvelevat erityisesti retkipyöräilyn kehittämistä, mutta ovat osiltaan sovellettavissa myös maantie- ja tutustumispyöräilyyn:

1. Tuotteesta on ilmoitettu kirjallisessa englanninkielisessä (tai kohdemarkkinan kieli) tuotekuvauksessa:
  - Reitin ja päivämatkan pituus (km)
  - Soveltuvuus/haasteellisuus: lapsiperheille, aloittelijoille, vähän pyöräilleille,
  - pyöräilyn harrastajille
  - Tarvittavat varusteet
  - Markkinoinnillisen ja elämyksellisen päiväohjelman kuvaus: eläimistö, kasvisto, maaperä, ilmasto, vesistö, luonnonnähtävyydet, kulttuurin vaikutus ympäristöön
  - Tuotteeseen sisältyvien majoituskohteiden tyyppi, esim. telta, B&B, hotelli
2. Tuotteesta on reittikartta matkailijan saatavilla: vähintään englanninkielinen. Suositeltavaa olla myös profiilikartta, johon on merkitty nähtävyydet ja palvelut
3. Reittikuvauksen on noudatettava tienumerointia
4. Matkatavaroiden kuljetuspalvelu on suositeltava

Yrityskohtaisia suosituksia majoituskohteessa:

1. Lukittava tai katettu pyöräsäilytys
2. Polkupyörän huoltoon tarvittava välineistö
3. Vaatteiden kuivatus- ja pesumahdollisuus
4. Tieto lähimmästä pyörän huoltopaikasta
5. Sääennuste

3.1 Maantiepyöräily

Tien kunnolla on ratkaiseva merkitys maantiepyöräilyn mukavuuteen. Tien pinnan tulee olla hyvässä kunnossa, sillä kovalla vauhdilla ajettaessa kuopat, routavauriot, halkeamat ja heräteraidat ovat jopa turvallisuusriskejä. Pientareen leveys lisää ajomukavuutta ja turvallisuutta, mutta maantiepyöräilyyn soveltuvalla reitillä ei välttämättä tarvitse olla pientareita. Mikäli reitillä on paljon maantiepyöräilijöitä, autoilijoita on hyvä varoittaa erillisellä liikennemerkillä. Kapeammissa kohdissa voidaan jopa miettiä nopeusrajoitusten laskemista turvallisuuden takaamiseksi. Jotta pyöräily olisi mukavaa ja tarkoituksenmukaista, on reitin profiiliin oltava vaihteleva. Pitkät ja tuuliset suorat eivät tarjoa maantiepyöräilijälle riittäviä olosuhteita, vaan mäet, mutkat ja vaihtelevuus palvelevat paremmin kuntoilun ideaa. Yhtenä hyvänä esimerkkinä mahdollisesta maantiepyöräreitistä on mutkainen tie, jossa on 60 km/h nopeusrajoitus. Myös kolminumeroiset päällystetyt tiet ovat hyviä maantiepyöräilyreittejä, sillä liikenne on vähäisempää ja teiden profiili vaihtelevampaa kuin suuremmilla teillä. Pienellä, mutta päällystetyllä tiellä autoja kulkisi harvakseltaan ja raskas liikenne olisi olematonta. Pyörätiet eivät sovellu maantiepyöräilyyn, sillä maantiepyöräilyssä vauhti on turvallisuusriskejä kapealla pyörätiellä muiden käyttäjien kanssa poljettaessa.

Maantiepyöräily asettaa taukopaikoille omia vaatimuksiaan. Pyörät ovat arvokkaita ja kaikki ylimääräinen on karsittu pois, myös seisontajalka. Tämän vuoksi levähdys- ja pysäköintialueilla tulee olla teline tai kaide, jota vasten pyörän saa nojaamaan. Pöytä tai roskakori sopii hyvin tähän tarkoitukseen, mutta mahdollista on myös rakentaa juuri kyseiseen tarkoitukseen tehty erillinen teline. Katos, pöytä ja penkit kuuluvat myös hyvän taukopaikan varustukseen infotaulua unohtamatta. Mikäli taukopaikkana on ravintola, olisi ravintolassa hyvä olla katettu terassi. Näin pyöräilijä voi jättää pyöränsä nojaamaan terassin kaidetta vasten ja syödä itse ulkona samalla pyörää vahtien. Palvelun laatua parantaisi erilliset kiinteät lukot, joita pyöräilijät voisivat esimerkiksi pientä panttia vastaan lainata samalla kun pysähtyvät ruokailemaan. Huoltomahdollisuus on tärkeää maantiepyöräilijälle. Lapissa välimatkat ovat pitkiä ja pyöräkorjaamojen välimatkat vielä pidempiä. Yleisimpien jarrupalojen, sisuskumien ja muiden tarpeellisten työkalujen ja osien myynti voitaisiin hoitaa huoltoasemien, ravintoloiden tai hotellien kautta. Reitillä voisi olla myös peltinen

laatikko, johon pyöräilijä voi lunastaa pantillisen avaimen. Laatikosta löytyisi pyörän huollon ja korjauksen ensiapupakkaus.

Mikäli maantiepyöräilyyn soveltuvia etappityyppisiä reittejä halutaan kehittää, tulisi lähtö- ja päätepisteiden sijaintiin ja niiden välillä kulkemiseen kiinnittää huomiota. Tuotteistettaessa vaihtoehtona voisi olla palvelu, johon kuuluu tavaroiden kuljettaminen etapilta toiselle ja lopuksi kuljetus päätepisteestä lähtöpisteeseen. Lapissa on ainakin yksin tämän tyyppinen tuote, Alatornion ahjon järjestämä 500 kilometrin maratonpyöräily Kilpisjärveltä Tornioon. Pyöräily ajetaan kahtena päivätappina ja hintaan kuuluu kuljetukset, majoitus ja ruokahuolto.

Markkinointi ja informaation helppo saaminen ovat maantiepyöräilyn kehittämisen yksi tärkeimmistä osa-alueista. Pyöräilyreittien kehittämisen yhteydessä olisi hyvä päivittää myös reittien varrella olevia palveluita aukioloaikoineen, karttamateriaalia, reittien profiilia sekä muita tärkeitä maantiepyöräilyyn liittyviä tietoja. Selvitystä tehdessä tuli useita ehdotuksia Lapin pyöräilyoppaan kehittamisestä, jossa olisi hyvät nettisivut karttoineen ja taukopaikkoineen. Netissä käyttäjä voisi suunnitella reitin kartalla ja siirtää suunnitellun reitin GPS-laitteeseen. Karttoihin tulisi merkitä myös pisteet, joista pyöräilijä voi tarvittaessa hankkia pyöräilyvarusteita ja varaosia. Nämä erilaiset puhelimiin ladattavat reittisovellutukset ovat harrastajien puheiden perusteella tulevaisuudessa merkittävässä roolissa.

3.2 Retkipyöräily

Retkipyöräilyssä reitti voi olla helpohko, sillä tavoitteena on kuntoilun lisäksi erilaisten kohteiden, maisemien ja nähtävyyksien näkeminen. Näin ollen retkipyöräilyn vaatimukset poikkeavat maantiepyöräilyä jonkin verran. Retkipyöräilyssä ei tieltä välttämättä vaadita niin hyvää kuntoa kuin maantiepyöräilyssä. Reitin turvallisuuden vaikuttavat liikennemäärät ja pientareen leveys. Matkailun edistämiskeskuksen Pyöräilymatkailun kehittämisstrategiassa on asetettu autoliikenteen rajaksi 1500 ajoneuvoa vuorokaudessa ja pientareen leveydeksi vähintään 50 cm, mutta mielellään metri. Liikennemäärät ovat lähes kaikkialla Lapissa alle asetetun 1500 ajoneuvo vuorokausirajan.

Keskinopeus on maantiepyöräilyä huomattavasti hitaampi ja päivätäisyydet lyhyempiä. Retkipyöräilyreittiä suunniteltaessa tien varrella oleviin palveluihin, nähtävyyksiin ja maisemiin on kiinnitettävä ensimmäisenä huomiota. Heräteraidat eivät sovi retkipyöräilyreiteille vaan niiden tilalle olisi mietittävä muita vaihtoehtoja. Pyöräteiden rakentaminen Lappiin retkipyöräilijöitä varten on turhaa, sillä pääosin pyöräily tapahtuu taajamien

ulkopuolella erämaamaisemissa. Turvallisuutta lisääviä tekijöitä sen sijaan voisi olla erilliset pyöräilijöistä varoitavat liikennemerkit suosituilla pyöräilyreiteillä. Myöskin nopeusrajoitusten uudelleen miettiminen vaarallisissa kohdissa voisi olla tarpeellista.

Retkipyöräilijät kuljettavat yleensä mukana telttaa ja ruuanlaittovälineitä, joten he ovat pitkälti omatoimimatkailijoita. Leirytyksen kannalta Lappi tarjoaa ihanteelliset mahdollisuudet retkipyöräilyyn. Myöskin puhtaan veden saanti suoraan luonnosta on suhteellisen helppoa ja lisää Lapissa tehtävän retkipyöräilyn eksotiikkaa. Yhtenä vaihtoehtona voi olla myös retkipyörän vuokraaminen aloituspaikasta ja pyörän palauttaminen reitin päätepisteeseen. Taukopaikoilla on hyvä olla katoksen alla pöytä ja tuolit, jotta ruuanlaitto ja eväiden syönti olisi miellyttävää sateesta huolimatta. Roskahuolto ja WC ovat myös tarpeellisia taukopaikkavarustuksia.

Retkipyöräilijä kuljettaa mukanaan myös tarvittavia työkaluja ja varaosia, mutta niiden saaminen huoltoasemilta, ravintoloista tai hotelleista parantaa palvelua ja retkipyöräilyn helppoutta ja sujuvuutta alueella. Mahdolliseen Lapin pyöräilyoppaaseen tulisi tehdä erillinen osio retkipyöräilylle. Edellä mainittujen reitin suunnittelutyökalujen, palveluiden, majoituksen ja huoltomahdollisuuksien lisäksi oppaaseen tulisi merkitä teiden varsilla olevat laavut, auto- ja varaustuvat. Myöskin vesipisteiden ja lähteiden kuten myös nähtävyyksien ja käyntikohteiden merkitseminen oppaaseen on retkipyöräilijän kannalta tärkeää.

Matkailun edistämiskeskuksen teettämässä Pyöräilymatkailun kehittämisstrategiassa 2009-2013 listataan erilaisia teemakohtaisia tuotekriteereitä koskien pyöräilyreittejä. Saavutettavuudella on iso rooli reittiä suunniteltaessa. Reitin tulisi kulkea kaupunkien, taajamien ja kansallismaisemien halki. Reitin alku- ja loppupäässä tulee olla säännöllisesti liikennöity lentokenttä, rautatieasema tai linja-autoasema tai –pysäkki. Lapissa reitit eivät välttämättä etäisyyksien vuoksi kulje kaupunkien ja kuntataajamien halki, mutta matkailukeskukset voivat palvella hyvin samaa tarkoitusta.

Jotta reitti olisi vetovoimainen, tulee maisemien olla vaihtelevia. Merkittävien nähtävyyksien etäisyys reitiltä saa olla enintään 10 kilometriä ja palveluiden tulisi sijaita myös noin 10 kilometrin välein. Lapissa tämä ei ole mahdollista, mutta se ei silti sulje pois retkipyöräilyn mahdollisuutta alueella. Välimatkat palveluiden ja majoitusten välillä tulee merkitä selvästi reittioppaisiin, jotta matkailija osaa varautua retkeen oikealla varustuksella. Lapin retkeilyssä pääpaino on maisemilla, erämaisuuksilla ja hiljaisuudella, ei palvelurakenteella ja varsinaisilla masanähtävyyksillä. Retkipyöräilyssä Lapilla on merkitystä myös ohikulkualueena retkeilijöille, jotka pyöräilevät pohjoiseen Nordkappiin.

3.3 Tutustumispyöräily

Kaupungissa tapahtuva tutustumispyöräily tapahtuu paikallisten käyttämiä kevyen liikenteen väyliä pitkin. Liikennesuunnittelu siten, että pyörällä liikkuminen on autolla kulkemista nopeampaa, palvelisi paikallisten lisäksi myös alueella liikkuvia matkailijoita. Sujuva liikenne ja turvallisuus liikuttaessa autokaistoilla ovat miellyttävän tutustumispyöräilyn edellytyksiä. Kevyen liikenteen väylillä tulisi huomioida suojateillä ja katujen ylityskohdissa olevien korokkeiden madaltaminen niin, että pyörällä pääsee sujuvasti yli. Tutustumispyöräilyssä myös pyörän pysäköintimahdollisuus jokaisessa kohteessa on huomioitava riittävällä määrällä pyörätelineitä.

Isoimmissa matkakohteissa voisi olla valmiita, kohteesta kohteeseen kulkevia reittejä pyöräilijöille. Lapin pyöräilyoppaaseen tulisi sisällyttää myös tutustumispyöräilyn kannalta merkittävät asiat, kuten reitti, käyntikohteet, aukioloajat ja muu matkailijaa kiinnostava informaatio

esimerkiksi alueen historiasta. Kohteeseen saapuva matkailija voi jo hotellilla tai muussa majoituskohteessa suunnitella seuraavan päivän ohjelmaa selailemalla pyöräretkeilyopasta. Oppaassa tulee olla myös tieto polku- ja vuokraamoista ja niiden sijainnista.

Taajama-alueen ulkopuolella, esimerkiksi Lapin matkailukeskuksissa tutustumispyöräily ei ole samalla tavalla riippuvainen kevyen liikenteen väylistä ja muusta kaupunkialueen infrastruktuurista. Tutustumispyöräily voi tapahtua muun muassa leirintäalueelta tai hotellilta porotilalle ja edelleen huskytilalle. Tällöin on tärkeää huomioida ajan tasalla oleva informaatio aukioloajoista. Myös opasteiden merkitys on suuri. Erilaiset opasteet reitiltä kohteille lisäävät sujuvuutta ja säästävät pyöräilijää turhalta epätietoisuudelta.

Tutustumispyöräilyssä ei tien päällysteellä ole niin ratkaisevaa merkitystä, sillä matkat ovat lyhyempiä ja pyörätkin maantiepyöriä tukevampia. Myös sorateillä pyöräily on tällöin mahdollista.

4 Lapin ideaalit pyöräilyreitit ja pyöräilyopas

Tässä kappaleessa kerrataan pyöräilyn vaatimuksia erilaisille reiteille Lapin olosuhteet huomioiden. Harrastajilta saatujen ehdotusten ja esille tulleiden reittivaatimusten pohjalta on suunniteltu erilaisia kuvitteellisia pyöräreittejä niin maantie-, retki- kuin tutustumispyöräilylle. Lapin osalta Euroopassa tai Etelä-Suomessa totuttuun palveluvarustukseen on mahdollista edes pyrkiä. Luonto, rauhallisuus, hyvät tiet, kauniit maisemat ja laadukkaat palvelut ovat asioita, joiden markkinointi on tärkeää. Ulkomaalaisia pyöräilijöitä ajatellen jokamiehen oikeuksien selvittäminen ja eräänlaiset selviytyjän perusoppaat olisivat tarpeellisia ja ne vaikuttaisivat pyöräilijän turvallisuuskomuksiin. Maantiepyöräilyn, retkipyöräilyn ja tutustumispyöräilyn yhteydessä puhutaan Lapin pyöräilyoppaasta. Tällä tarkoitetaan internet-sivustoa, jollainen olisi hyvä olla olemassa, mikäli pyöräilyä alueella pyritään edistämään. Lapin pyöräilyoppaasta on kerrottu erikseen tämän luvun lopussa.

Maantiepyöräily

Maantiepyöräily tapahtuu yhdestä keskuksista käsin ja pyöräilijä voi tehdä kolmesta neljään erilaista päivälentä. Matkakeskuksessa pyöräilijällä on mahdollisuus laadukkaaseen majoitukseen, hyviin ruokapalveluihin, hyvinvointipalveluihin ja muuhun oheistoimintaan illalla tai vapaapäivinä. Tällaisia aktiviteetteja ovat kalastus, melonta, maastopyöräily tai vierailu jossakin nähtävyydessä tai käyntikohteessa. Selvitystä tehdessä tuli pari kertaa esille Pyhän mahdollisuus maantiepyöräilykohteena. Pyhäältä käsin on mahdollista tehdä eri pituisia päivälentäjä kolmen päivän ajan. Pyhän edellytyksiä maantiepyöräilykohteena puoltavat myös majoituskapasiteetti ja ravintolapalvelut. Hyvinvointipalveluita on puolestaan saatavilla kylpylästä. Pyhän ja Luoston alueella ollaan aloittamassa suurempaa hanketta, jonka tarkoituksena on parantaa muun muassa liikennejärjestelyitä sujuvammiksi. Pyörämatkailun kehittäminen yhdessä hankkeen kanssa voisi olla yksi hyvä mahdollisuus lisätä alueen vetovoimaisuutta.

Maantiepyöräilykohteessa pyörän huolto onnistuu hyvin paikallisessa urheiluliikkeessä, jossa on perehdytty maantiepyöräilyyn. Liikkeestä löytyy yleisimmät pyörän korjaukseen tarvittavat työkalut ja varaosat. Myös pyörärien vuokraaminen on mahdollista. Reitin varrella maisemat ovat vaihtelevia, tunturit, järvet, suoalueet ja erämaat vuorottelevat ja reittien profiili on monipuolinen. Vaikka maantiepyöräilyssä kuntoilu on isossa roolissa,

on reitin varrella hyvä olla mäkien ja vaihtelevien maisemien lisäksi myös kyliä, matkailukeskuksia tai taajamia, jotka tuovat monipuolisuutta reitin ilmeeseen. Näiltä osin pyöräilyturvallisuudesta tulee kuitenkin huolehtia joko riittävän leveillä ja hyvin opastetuilla kevyen liikenteen väylillä tai riittävän leveillä pientareilla. Taukopaikkoja reiteillä on muutaman kymmenen kilometrin välein. Reitien varrella oleville lähteille tai virtaaville vesipaikoille on opasteet ja mikäli ne eivät sijoitu lähelle taukopaikkoja, on sillä kohdalla oltava kappale aitaa, jota vasten pyörän saa nojaamaan. Varsinaisilla taukopaikoilla on pyörätelineen lisäksi pöydät ja penkit katoksineen, jätahuolto ja WC.

Pyöräien huoltomahdollisuudet on huomioitu vähintään yhdellä taukopaikalla lukollisella laatikolla, josta panttia vastaan saatavalla avaimella löytää pyöränkorjauksen ensiapulaukun. Pisimpien reittien varrella on ravintola, grilli tai muita ruokapaikkoja. Parista reitin varrella olevasta ravintolasta tai muusta palvelusta, esimerkiksi hotellista tai safariyrittäjästä pyörämatkailija saa tarvittaessa apua pyörän huoltoon. Reitien varrella olevat pyöräilyyn positiivisesti suhtautuvat yritykset ovat saaneet käyttöönsä erillisen pyöräilijöille suunnatun logon, jolloin pyöräilijä voi suoraan suunnata kyseiseen yritykseen tietäen saavansa sieltä apua. Nämä logoilla merkityt yritykset ja palvelut on merkitty sijaintineen ja aukioloaikoineen sähköiseen pyöräoppaaseen.

Yhtenä maantiepyöräilyn kehittämisen ideana voisi olla tapahtuma, jonka avulla tietoisuutta alueesta pyöräilykohteena voidaan lisätä. Tapahtuman avulla voidaan myös työllistää useita eri toimijoita, sillä järjestelyt vaativat hyvää yhteistyötä eri tahojen kanssa. Tapahtuma olisi usean päivän pituinen etapputyypinen kilpailu, jossa kuljetukset, majoitus, ruokailut ja mahdolliset hyvinvointipalvelut on paketoitu samaan hintaan. Osallistujat pääsisivät kohteeseen vaivattomasti ja tapahtuman aikana heidän tavaroiensa kuljetetaan huoltoautojen kyydissä kohteesta toiseen. Päivämatkat vaihtelevat hieman alle sadasta kilometristä pariin sataan kilometriin. Lisäksi voidaan tehdä toinen rinnakkainen etappiajo, jossa etappien välit olisivat lyhyempiä. Tämä mahdollistaisi myös muiden kuin aktiiviharrastajien osallistumisen tapahtumaan. Tapahtumaan liittyen kaikki oleellinen tieto löytyy tapahtuman internetsivuilta, joilta on linkki myös Lapin pyöräoppaaseen. Näin tapahtumaan osallistuva saa helposti myös muuta tietoa alueesta ja sen tarjoamista mahdollisuuksista pyörämatkailua ajatellen.

Retkipyöräily

Retkipyöräilyreitti on osa pidempää reittiä, mutta reitillä on mahdollista tehdä myös lyhyempiä retkiä. Lapin osalta reitin pituus olisi muutaman sata kilometriä, näin ollen retken kesto vaihtelisi muutamasta päivästä lähes viikkoon riippuen pyöräilijän tavoitteista ja käyntikohteiden määrästä. Reitti kulkee pisteestä A pisteeseen B ja pääasiana reitin varrella ovat maisemat, käyntikohteet ja palvelut. Retkipyöräilijä suunnittelee päivämatkat omien tarpeidensa pohjalta ja ne voivat vaihdella pyöräilijästä riippuen muutamasta kymmenestä kilometristä pariin sataan kilometriin. Osa pyöräilijöistä haluaa tutustua matkan varrella oleviin kohteisiin ja osalle itse eteneminen on tärkeintä. Reitin tulee siis olla sellainen, jossa huomioidaan kaikki käyttäjät.

Tällä hetkellä Lapissa mahdollisia retkipyöräilyyn soveltuvia reittejä on kaupunkien ja matkailukeskusten ympäristössä. Yksi ulkomaisten ja kotimaisten pyöräilijöiden käyttämä retkipyöräilyreitti on Lapin halki kulkeva reitti kohti Norjaa ja Nordkappia. Kyseistä reittiä ei ole vielä kehitetty pyöräilyä ajatellen, mutta siinä voisi olla yksi Lapin mahdollisuus. Aiemmin mainittu EuroVelo -reitti kulkee myös osittain samoja teitä pitkin, joten tämän osuuden kehittäminen voisi jossain vaiheessa olla mahdollista. Tällöin tien kunnon lisäksi tulee kiinnittää ehdottomasti huomiota reitin varrella oleviin palveluihin. Palveluita reitin varrella tulisi olla muutaman kymmenen kilometrin välein.

Reitti on maisemaltaan vaihtelevaa, tunturit, järvet, suoalueet, joet ja erämaat vaihtelevat matkan varrella ja takaavat pyöräilijälle mukavia luontokokemuksia. Kulttuurin näkyminen luonnon lisäksi tuo myös osaltaan vaihtelevuutta reitteihin. Erilaiset kylät, taajamat ja matkailukeskukset reitin varrella helpottavat polkemista, sillä taipaleet asutusten ulkopuolella saattavat Lapissa olla pitkiäkin ja pyöräilijä voi yksin liikkeessaan kokea helpommin yksinäisyyttä. Muiden ihmisten näkeminen matkan varrella piristää mieltä ja myös lisää turvallisuuden tunnetta. Käyntikohteina ja nähtävyyksinä matkan varrella ovat mm. kansallispuistot, erilaiset historialliset tai kulttuuriset muistomerkit, kylät, matkailukeskukset, luontokohteet, näyttelyt ja tapahtumat.

Tutustumispyöräily

Tutustumispyöräilyssä mahdollisia ideaalisia pyöräreittejä on monia riippuen kohteesta ja reitin teemasta. Kaupungeissa ja taajamissa, sekä matkailukeskuksissa on pyörävuokraamot ja hyvillä opasteilla varustettuja pyörälenkkejä. Pyöräreittien varrella on erilaisia nähtävyyksiä, käyntikohteita, paikallista kulttuuria ja kauniita maisemia. Esimerkkinä voisi olla lappilaiseen elinkeinoon ja kulttuuriin keskittyvä pyöräreitti, jossa käyntikohteina ovat porotila, paikallinen käsityöpaja, huskytila, alueen historiasta kertova museo, ravintoloita tai kahviloita sekä kauniita

kulttuuri- ja luonnonmaisemia. Pituus voi olla muutamasta kilometristä reiluun 20 kilometriin, sillä reitillä on tarkoitus viipyä vain päivä.

Alueilla, joissa on mahdollista tehdä kyseisiä päiväreittejä, pyöräilyyn on kiinnitetty erityistä huomiota liikennesuunnittelun osalta. Pyöräilijät pääsevät kohteeseen jopa autoa helpommin oikoreittiä, jalankulkijoiden väylä on erotettu pyörätiestä, ja korokkeet teitä ylitettäessä on loivennettu tai poistettu kokonaan. Pyöräteiden erottaminen jalankulkijoiden väylistä kyltien lisäksi esimerkiksi punaisella värillä lisää turvallisuutta. Pyöräily alueella on vaivatonta, esteetöntä, sujuvaa ja turvallista. Tutustumispyöräilyssä informaatio reiteistä ja kohteista on ensiarvoisen tärkeää. Matkailijan tulee pystyä suunnittelemaan reitti ennen pyöräilyä lähtöä. Suunnitteluvaiheessa on hyvä tietää matkalle sattuvat nähtävyydet ja käyntikohteet aukioloaikoineen.

Tutustumispyöräilyyn soveltuvia reittejä Lapissa voisi olla esimerkiksi Rovaniemi ympäristöineen sekä Levin ja Ylläksen alue. Rovaniemellä käyntikohteiden ja nähtävyyksien määrä on monipuolisempi kuin matkailukeskuksissa. Periaatteessa tutustumispyöräilyn toteuttamiseen tarvitaan muutama hyvä ja vetovoimainen nähtävyys tai käyntikohde, riittävä informaatio, hyväkuntoiset tiet ja opastus sekä mahdollisuus pyörän vuokraukseen. Tien kunto ja päällyste eivät ole niin ratkaisevassa roolissa, sillä kyseessä on lyhyen matkan pyöräily. Tärkeämpää on kaupunki- ja taajama-alueella sujuvat järjestelyt niin, että pyöräily olisi joutuisaa ja sujuvaa. Kaupunkien, matkakeskusten ja taajamien ulkopuolella opasteet ovat tien kuntoa tärkeämpiä. Mikäli matkailija haluaa esim. pyöräillä Levin ympäristysten, voi matkalla olla sorateitä, sillä pyörän renkaat ovat mitä varmemmin maantiepyörän renkaita leveämmät. Sen sijaan reitin varrella tulee olla selvät opasteet porotiloille ja muille mahdollisille käyntikohteille. Matkan varrella voisi olla myös infotauluja, joissa kerrotaan alueesta ja sen ominaisuuksista, kulttuurista ja historiasta vähintään suomen ja englannin kielillä.

Hyvänä esimerkkinä lyhyestä tutustumispyöräilyreitistä on lähimatkailuun suuntautuneen matkatoimisto Nopsa Travelsin tuotteistama Rollon raito. Rollon raito on reitti, jonka varrella on erilaisia käyntikohteita, palveluita, nähtävyyksiä ja muita tutustumisen arvoisia paikkoja. Matkaa voi tehdä kävellen tai pyörällä, talvella jopa potkukelkalla. Tämä on ideana erittäin hyvä ja tarjoaa sekä matkailijalle että paikallisille mahdollisuuden tutustua Rovaniemeen hieman erilaisesta näkökulmasta. Informaatio reitistä löytyy tosin vain internetistä, matkan varrella ei ole opasteita kohteisiin. Jotta reitistä tulisi ideaali pyöräilyreitti, olisi liikennejärjestelyihin kiinnitettävä huomattavasti enemmän huomiota. Tässä matkailun ja kaupungin tai kunnan liikennejärjestelyistä vastaavan tahon yhteistyö olisi erittäin tärkeää, jotta saataisiin aikaan sellaisia pyöräilijöitä palvelevia tuotteita, joissa kaikki tuotteen eri osa-alueet on huomioitu.

Lapin pyöräilyopas

Saavutettavuus ja matkojen ennakkosuunnittelun mahdollisuus ovat avainasemassa kohdetta valitessa. Selvityksen teon aikana on useaan otteeseen tullut esille internetsivujen tärkeys pyöräilymatkailua kehitettäessä. Jotta pyöräily saataisiin alueella hyvään vauhtiin, on reittien ja palveluiden lisäksi panostettava internetsivuihin. Tähän kappaleeseen on koottu kaikki harrastajien ja muiden pyöräilystä kiinnostuneiden mainitsemat ideat sivuston sisällöstä eli kuvitteellisesta Lapin pyöräilyoppaasta.

Pyöräilyoppaan etusivulta käyttäjä löytää kaiken oleellisen tiedon Lapista. Lapista kerrotaan lyhyesti ja informatiivisesti. Valikoista käyttäjä voi valita, onko hän maantiepyöräilijä, retkipyöräilijä, maastopyöräilijä vai tutustumispyöräilijä. Pyöräilylajin sijaan sivuilta voidaan valita myös alue tai paikkakunta, jonka alta löytyvät kaikki alueen pyöräilymahdollisuudet. Reitit on kuvattu sekä kartalla että sanallisesti ja kuvaukseen sisältyy tiedot reitin profiilista ja vaatavuustasosta sekä arvioidusta ajoajasta. Aloittelevia pyöräilijöitä varten pyöräilyoppaassa on esillä vaihtoehtoisia reittejä.

Sivustolla on myös valikko, josta voi seurata teiden kuntoa ja alueelle luvattua säätiedotusta. Kartan avulla

käyttäjä voi suunnitella myös oman reitin ja siirtää sen GPS-laitteeseen. Tulevaisuudessa tärkeään rooliin matkan suunnittelussa ja toteutuksessa tulee nousemaan myös sovellus, jonka käyttäjä voi ladata omaan puhelimeen. Reitien ja kartan lisäksi sovelluksessa on oltava kaikki reitin varrella olevat palvelut ajantasaisen tiedon kera. Karttaan merkittyjen palveluiden ja kohteiden kohdalla voi siirtyä suoraan ko. kotisivuille, joista löytyy yhteystiedot, tarkka sijainti ja aukioloajat. Myös pyöränhuoltomahdollisuudet, vesipisteet ja muu oleellinen tieto pitää olla saatavilla. Reittiehdotuksista käyttäjä näkee majoituskohteet, ruokapaikat, käyntikohteet ja matkan arvioidun keston. Lisäksi sivuilla on kattavaa tietoa jokamiehenoikeuksista ja leiriytymismahdollisuuksista. Myös ohjeistaminen oikeanlaiseen leiriytymiseen ja jätteiden kuljetukseen on tarpeellista.

Pyöräily sivustolta on sopivissa yhteyksissä linkit myös alueiden ja kuntien matkailusivustoille ja valtakunnallisille internetsivustoille kuten Matkailun edistämiskeskuksen sivuille. Surffailu pyöräilyoppaan sivuilla on sujuvaa ja kaiken tiedon löytäminen pitäisi olla helppoa. Klikkaamalla esimerkiksi jonkin yrityksen linkkiä, avautuu käyttäjälle uusi väli-
lehti, jotta palaaminen lähtöpisteeseen on helppoa.

5 Jatkotoimenpiteet ja ehdotukset

Seuraavassa luetellaan selvityksen teon aikana esille tulleita mahdollisia jatkotoimenpiteitä, kehittämissuhteita ja jatkoselvitysaiheita. Ehdotukset ja jatkotoimenpiteet on jaoteltu eri vastuutahojen mukaan. Jotta pyöräilyn kehittäminen Lapissa olisi mahdollista, on sen taustalla oltava

useita toimijoita, verkostoja ja hyvää yhteistyötä. Pyöräreittien ja tasaisen päällysteen lisäksi pyörämatkailu vaatii onnistuakseen hyvät palvelut ja markkinoinnin. Saavutettavuus sekä kohteeseen että kohteessa ovat myös tärkeitä kehittämisen kannalta.

Vastuutaho	Toimenpiteet
Lapin ELY-keskus	Päällysteet, pientareet, opasteet, taukopaikat, internetsivut tiestöön liittyvissä asioissa, kevyen liikenteen väylät
Lapin liitto	Rahoitus, internetsivut, pyöräilymatkailun kehittämisen tukeminen julkisen sektorin taholta, myönteisen ilmapiirin luominen
Kunnat ja kaupungit	Kevyen liikenteen väylien ja muiden pyöräilyä koskevien liikennejärjestelyiden parantaminen ja kehittäminen taajamissa, pyöräilijöiden turvallisuuden lisääminen (korokkeiden madaltaminen/poistaminen), opasteet ja infotaulut, pyöränkorjausvälineet sisältävät laatikot
Alueelliset matkailuorganisaatiot	Pyörämatkailuun perehtyminen ja sen kehittäminen, informaatio alueen yrittäjille, erilaisten verkostojen kehittäminen pyöräilyyn myönteisesti suhtautuvien yritysten kanssa, internetsivujen päivittäminen, infotaulujen ja opasteiden kehittäminen taajamissa, markkinointi
Matkailuyrittäjät	Pyöräilymatkailuun tutustuminen, internetsivujen ylläpito (aukioloajat, sijainti, yhteystiedot), verkostoituminen muiden alueen yrittäjien kanssa, maisemointi ja maisemien siistiminen oman toimialueen osalta, pyöränkorjaukseen tarvittavien välineiden hankkiminen, pyörätelineet, pyöräily-ystävällisen yrityksen logot (pyörämatkailijan tarpeet on huomioitu yrityksen toiminnassa)
Matkailu oppilaitokset, ammattikorkeakoulu, yliopisto	Erilaiset projektit ja selvitykset pyöräilymatkailuun liittyen kuten esim. yrittäjien halukkuus ja innokkuus pyöräilyn kehittämiselle, pyöräilijöiden mielipiteet
Paikalliset pyöräilyn harrastajat	Pyöräilyn edistäminen ja tunnettuuden lisääminen, pyöräilyä kehitettäessä asiantuntijuus ja yhteistyö muiden tahojen kanssa.

Selvityksen tarkoituksena on ollut selvittää Lapin mahdollisuuksia pyöräilykohteena. Tärkeimmässä roolissa ovat kaikki ne toimenpiteet ja kehitysehdotukset, joita pyöräilyn kehittäminen vaatisi alueella. Pyörämatkailun kehittämiseksi tarvitaan laajaa yhteistyötä kaikkien alueen toimijoiden kesken. Tämä selvitys on pyritty tekemään niin, että siitä on hyötyä myös muille alueellisille ja paikallisille toimijoille. Paljon selvittävää on kuitenkin vielä myös edessä. Esimerkiksi matkailuyritysten saaminen ja motivoiminen pyöräilyn kehittämiseen voisi olla seuraava askel. Heidän motivaation selvittäminen ja erilaisten ratkaisumallien miettiminen yhdessä verkostoituen vaatii kuitenkin aloittajan. Tässä kouluilla, ammattikorkeakoulu-

la ja yliopistolla voisi olla yksi mahdollisuus opinnäytetöitä ja projekteja ajatellen.

Matkailun kehittämisessä yritysten lisäksi taustalle vaaditaan myös alueellisia matkailuorganisaatioita, kuntia ja kaupunkeja. Lapin matkailustrategiassa ei vielä mainita pyöräilyä lainkaan, vaikka kesämatkailua ja kestävyyttä pyritäänkin edistämään. Kuitenkin pyöräilyn kannalta olisi tärkeää luoda ja levittää alueella positiivista mielikuvaa pyöräilystä ja herätä myös pyöräilyn tarjoamiin mahdollisuuksiin. Tässä julkisilla toimijoilla ja matkailun kehittäjillä on oma roolinsa. Tällä hetkellä ajatellaan monesti, että pyöräily perustuu omatoimimatkailuun, eikä näin ollen tuo alueelle huomattavia rahoja. Perehdyttäessä Euro-

pan pyöräilymihin on selvästi nähtävillä, että pyöräilyllä on suuri merkitys alueiden matkailussa. Tuotteistettuna ja hyvin markkinoituna mahdollisuuksia on myös Lapissa. Tässä tulee kuitenkin huomioida Lapin poikkeavat olosuhteet ja miettiä sitä, pyritäänkö alueella esimerkiksi pienimuotoiseen, mutta laadukkaaseen pyöräilymatkailun kehittämiseen ja toteuttamiseen.

Suomessa on joitakin pyöräilyn kehittämiseen keskityneitä toimijoita. Matkailun edistämiskeskus pyrkii matkailun kehittämiseen ja Outdoor Finland-hankkeen kautta myös pyöräilymatkailun edistämiseen. Pyöräilykuntien verkosto ry on puolestaan kuntien, valtionhallinnon, ELY-keskusten, yritysten ja järjestöjen sekä muiden tahojen välinen yhteistyöverkosto, jonka päämääränä on pyöräilyn ja kävelyn merkittävä lisääminen. Verkosto pyrkii kehittämään pyöräily- ja kävelykulttuuria Suomessa. Lisäksi se kerää ja tuottaa tietoa verkoston jäsenten ja muiden pyöräilyn edistämisestä kiinnostuneiden toimijoiden käyttöön. Internetsivusto www.pyoraillensuomessa.fi on muun muassa Pyöräilykuntien verkoston ylläpitämä. Muita pyöräilyyn kytköksissä olevia toimijoita ovat erilaiset järjestöt kuten Suomen Latu. Paikallisilla pyöräilyseuroilla puolestaan on laajaa tietoa oman alueensa pyöräilyn tilanteesta, heikkouksista ja vahvuuksista. Pyöräilyn kehittämisessä kaikkien näiden tahojen keskinäinen yhteistyö yhdessä muiden aiemmin mainittujen tahojen kanssa olisi varmasti tehokasta, antoisaa ja suositeltavaa. Esimerkiksi erilaisten tapahtumien järjestämisessä ja asiantuntijoina alueellista pyöräilyä kehitettäessä paikalliset seurat ja harrastajat voisivat olla hyvin mukana.

Pyöräilymatkailun kehittämisessä Lapissa tulevaisuuden tavoitteena voisi olla pidemmän ajanjakson kehittämisohjelma tai hanke, jonka avulla pyöräilyä voitaisiin viedä konkreettisesti eteenpäin. Mahdollisesta hankkeesta hyvänä esimerkkinä on Hämeen, Kaakkois-Suomen ja Uudenmaan ELY-keskusten rahoittama ja Päijät-Hämeen koulutus konserniyhtymän Lahden ammattikorkeakoulun hallinnoima Outdoor Finland Etelä – Eteläisen Suomen aktiviteettien kehittämisohjelma 2011-2014. Hankkeen tavoitteena on pyöräilyn, vaelluksen ja melonnan reitistöjen kehittäminen. Tuloksena syntyy asiakaslähtöisesti

kehitettyjä reitistöjä sekä kartta- ja opastusmateriaalia. Lisäksi hankkeessa kehitetään mobiili- ja internetpohjaisia kartta-, navigointi- ja informaatoratkaisuja. Tällaiset monia aktiviteetteja koskevat kehityshankkeet voisivat olla hyvin mahdollisia myös Lapissa, jossa luontomatkailulla on iso merkitys.

Infotauluilla ja opasteilla on saavutettavuuden kannalta merkitystä jo kohteessa olevia matkailijoita ajatellen. Pelkkä etukäteen saatava tieto ei riitä, vaan informaation tulee olla jatkuvaa ja tilanteeseen sopivaa. Erilaisilla reittien varsilla olevilla infotauluilla voidaan lisätä matkailijoiden tietämystä alueesta ja samalla herättää mielenkiintoa. Infotaulujen ja opasteiden suunnitteluun, sijaintiin ja tarpeellisuuteen tulee kiinnittää erityistä huomiota, jotta ne eivät jää vain käyttämättömiksi elementeiksi tienvarsille. Yrittäjien ja julkisten toimijoiden yhteistyö on tässäkin suhteessa tärkeää, jotta saataisiin aikaan mahdollisimman toimivia ratkaisuja. Infotaulujen merkityksestä ja kehittämisestä on tuotettu hyvää tietoa Turun yliopiston julkaisussa Lähimatkailua Luvialla.

Tämän selvityksen selkeänä päätavoitteena on ollut selvittää pyöräilymatkailun vaatimuksia harrastajien ja pyöräilyn asiantuntijoiden näkökulmasta. Matkailun kehittäminen on ollut myös esillä, mutta varsinaisten matkailutoimijoiden mielipiteet ja ajatukset eivät ole tulleet niin selkeästi esille. Jatkoselvitysideana voisi hyvin olla esimerkiksi jonkin oppilaitoksen kautta tehtävä kartoitus matkailutoimijoiden ja yrittäjien ajatuksista pyöräilymatkailun kehittämistä ajatellen. Esimerkiksi Sallassa pyörämatkailun kehittämiseen on jo herätty, mutta jatkossa kehittämisen kannalta olisi merkittävää saada työhön mukaan myös muita alueellisia matkailuorganisaatioita ja yrittäjiä. Tämän selvityksen pohjalta on saatu kattavasti tietoa harrastajien vaatimuksista reittien ja pyöräilykohteiden suhteen. Näin ollen yrittäjien ja muiden toimijoiden mukaan saaminen on toivottavasti helpompaa. Toivottavaa on, että muutaman vuoden sisällä pyöräilymatkailun kehittäminen Lapissa on päässyt hyvään vauhtiin ja se näkyy teillä, taajamissa ja matkailukeskuksissa pyörämatkailijoiden kasvavana määränä.

Lähteet

European Cyclists' Federation

<http://www.ecf.com/>

Fillarifoorumi

<http://www.fillarifoorumi.fi/forum/forum.php?s=34eb15c010de0fe93c723973a6f6d27a>

Lapin matkailustrategia 2011–2014, Lapin liitto.

http://www.lapinliitto.fi/c/document_library/get_file?folderId=349619&name=DLFE-9598.pdf

Lähimatkailua Luvialla, Turun yliopisto

http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/66708/Lahimatkailua_Luvialla.pdf?sequence=1

Outdoors Finland

[http://www.mek.fi/W5/mekfi/index.nsf/\(Pages\)/Kesäaktiviteetit_-_Outdoors_Finland](http://www.mek.fi/W5/mekfi/index.nsf/(Pages)/Kesäaktiviteetit_-_Outdoors_Finland)

Outdoors Finland Etelä

<http://www.lamk.fi/ofetela/Sivut/default.aspx>

Pyöräillen Suomessa

<http://www.pyorailensuomessa.fi/fi/node/25/>

Pyöräilykuntien verkosto ry

<http://www.poljin.fi/>

Pyöräilymatkailun kehittämisstrategia 2009–2013, Matkailun edistämiskeskus.

[http://www.mek.fi/w5/mekfi/index.nsf/6dbe7db571ccef1cc225678b004e73ed/7620b7fbb6d5b604c2257524002b5937/\\$FILE/Pyoraily-matkailun_kehitt%C3%A4misstrategia_2009-2013%20vrs%202.pdf](http://www.mek.fi/w5/mekfi/index.nsf/6dbe7db571ccef1cc225678b004e73ed/7620b7fbb6d5b604c2257524002b5937/$FILE/Pyoraily-matkailun_kehitt%C3%A4misstrategia_2009-2013%20vrs%202.pdf)

Rollon raito

<http://www.nopsatravels.com/sijainnit/rovaniemi>

Suomen matkailustrategia vuoteen 2020 & Toimenpideohjelma vuosille 2007–2013.

KTM julkaisuja 21/2006, kauppa- ja teollisuusministeriö.

[http://ktm.elinar.fi/ktm_jur/ktmjur.nsf/all/3D61DB118241A034C22571800022FEC4/\\$file/jul21elo_2006_nettti.pdf](http://ktm.elinar.fi/ktm_jur/ktmjur.nsf/all/3D61DB118241A034C22571800022FEC4/$file/jul21elo_2006_nettti.pdf)

NÄKYMIÄ | JOULUKUU | 2012
PYÖRÄILYMATKAILUN MAHDOLLISUUDET LAPISSA
PYÖRÄILY PÄÄLLYSTETYILLÄ TEILLÄ

Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

07.12.2012 | Jatta Nousiainen

Taitto: Kopijyvä Oy | Kansikuvat: Studio Tunturi-Lappi Oy, Sauli Koski

www.ely-keskus.fi/julkaisut

Vipuvoimaa
EU:lta
2007-2013

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto